

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

УДК 330.341
JEL O25, L31, R11

ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Перегуда Юлія Андріївна
кандидат географічних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук
Міжрегіональної Академії управління персоналом (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-1434-2509
julilla.pereguda@gmail.com

Сучасні глобалізаційні виклики актуалізують інституційний підхід до формування цінностей безпеки у формуванні конкурентоспроможної економіки, яка має забезпечуватися в конкурентному середовищі. На сьогоднішній день одним із найважливіших завдань у сфері економічного розвитку є створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій в економіку нашої держави, запровадження практичних механізмів їх правового захисту та подальше покращення інвестиційного клімату як однієї з передумов формування потенціалу подальшого розвитку конкурентоспроможної економіки. Інвестиції є фінансовим джерелом відтворення і економічного зростання в цілому, фактором, що визначає розвиток продуктивних сил і системи економічних відносин. Мета статті – проаналізувати існуючі інституціональні засади забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, спираючись на використання потенціалу аграрного сектору. Методи дослідження: бібліографічний, аналіз, синтез, інституціональний підхід. Дослідження наукових основ формування конкурентоспроможної парадигми економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування конкурентоспроможної економіки показало актуальність технологічної, інноваційної, інституційної, стратегічної та системної концепцій. Розроблено пропозиції щодо формування конкурентної парадигми в сучасних умовах забезпечення економічної безпеки в умовах формування циркулярної економіки для досягнення конкурентоспроможності аграрного підприємства. Ідентифіковано основні тенденції розвитку підприємств аграрного сектору та їх ролі у формуванні конкурентної парадигми розвитку конкурентоздатної економіки. Архітектура дослідження базується на розгляді таких рівнів інституціонального забезпечення конкурентоспроможної економіки: макрорівень (державний); мезорівень (галузевий, аграрний сектор економіки); мікрорівень (рівень підприємств). На макрорівні питання забезпечення конкурентоспроможності знаходять своє відображення у формуванні потужного інституціонального середовища для підвищення конкурентоспроможності, моніторингу ключових оціночних показників.

Ключові слова: конкурентоспроможність, аграрний сектор економіки, інституціональний підхід, економічне зростання, конкурентна парадигма.

DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.4>

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки потребує вдосконалення певних механізмів підвищення конкурентоспроможності з урахуванням можливостей та умов, наявних в економіці. Ефективна робота цього механізму дозволить створити конкурентоспроможний ланцюжок на основі ефективного використання місцевої сировини, забезпечення рентабельності в системі виробництва та реалізації продукції, вдосконалення системи застосування високих інноваційних технологій на аграрних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Першочергового значення набуває методологія поетапної оцінки прийнятих управлінських рішень у сфері фінансового обґрунтування підвищення конкурентоспроможності національної економіки через дослідження М. Портера та заохочення корпоративних клієнтів до використання потенціалу ринкового сегмента. Визнано,

що рентабельність кредитних продуктів для роздрібних клієнтів доцільно визначати з урахуванням усіх основних видів комісійних платежів даної методики [11]. Згідно з дослідженнями Дж. Фагерберга, доцільно врегулювати систему використання банківських кредитів при здійсненні процесів технологічної модернізації в діяльності аграрних підприємств [3].

Створення сприятливого інвестиційного клімату та проведення активної інвестиційної політики стали важливим чинником економічного розвитку країни. Іноземні інвестиції в поглибленні структурних змін в економіці, прискоренні інвестиційної активності підприємств, модернізації виробництва, технічному і технологічному переозброєнні, Роль прямих інвестицій неocenенна. Це дасть можливість запровадити передові технології, створити нові робочі місця та на цій основі забезпечити сталий і збалансований розвиток економіки країни. Досвід розвинених країн показує, що залучення іноземних

інвестицій стало одним із вирішальних факторів високого рівня розвитку цих країн. Інвестиції забезпечують розвиток науки і техніки, впровадження досягнень і процес соціально-економічного розвитку. Це також необхідна умова для постійного підвищення рівня та якості життя. В умовах модернізації та диверсифікації ринкової економіки залучення інвестицій в нашу економіку та їх ефективне використання має як соціальне, так і економічне значення. Інвестиції впливають на темпи і обсяги відтворення в економіці, забезпечують науково-технічний розвиток і зайнятість більшості населення. Однією з головних причин цього є докорінні структурні зміни в нашій економіці, раціональний та оптимальний розміщення та розвиток трудових ресурсів, які значною мірою залежать від інвестиційної діяльності. У цьому контексті дослідженню інвестицій як інструменту підвищення конкурентоспроможності присвячено роботи багатьох дослідників: Тульчинська С., Попело О., Ткаченко Т. [1], Цекановські З., Виребек Г. [2], Форестер С., Устінова Г., Попок Л. [4], Лі К., Ксу К. [5], Ройтер Л. [8] та інші.

Високо відзначаючи внесок дослідників у цю сферу, відмітимо, що недостатньо висвітленими залишаються питання формування інституціонального забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки країни на різних рівнях: макро- (державному), мезо- (галузевому) та мікрорівні (на рівні підприємства). Зазначене обумовлює актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати існуючі інституціональні засади забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, спираючись на використання потенціалу аграрного сектору.

Методи дослідження: бібліографічний, аналіз, синтез, інституціональний підхід.

Результати дослідження. Архітектура даного дослідження побудована на розгляді особливостей інституціонального забезпечення конкурентоспроможності економіки на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Перейдемо до розгляду на макро- та мезорівні (представлений аграрним сектором економіки). Сучасні трактування інституційного підходу до формування конкурентоспроможної парадигми економіки на національному рівні мають базуватися на передбаченні та попередженні загроз, вживанні превентивних заходів, попередженні небезпечних викликів, забезпеченні стабільності та стійкості національних інститутів та економічної системи. Інституційний напрямок розвитку виробничого сектору економіки має бути спрямований на екологічність аграрного виробництва, закритість використання та безвідходність виробничих процесів, що сприяє формуванню законодавчої та нормативно-правової бази для формування циркулярної економіки.

Кризові явища вимагають пошуку нових підходів і концепцій забезпечення конкурентоспроможності підприємств, найбільш актуальним з яких є інноваційно-орієнтований. Активізація інтелектуального капіталу у формуванні конкурентоспроможності аграрних підприємств та забезпеченні їх цінностей безпеки має бути забезпечена ресурсною та інвестиційною підтримкою. Методологія інноваційно-інвестиційної концепції в парадигмі

конкурентоспроможності економіки базується на принципах, функціях і закономірностях, методах і моделях активної трансформації, формування агресивних конкурентних стратегій і механізмів.

Розглядаючи найбільш поширені концепції сучасних наукових засад конкурентної парадигми економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування циркулярної економіки, маємо констатувати, що їх застосування повинно поєднуватися зі специфікою ринків і технологій, характеристиками накопиченого потенціалу, а також спрямованістю про ефективність стратегій економічного розвитку, формування циркулярної економіки. Відповідно, при формалізації методичного інструментарію формування системи економічної безпеки та її реалізації використовуються інтегровані концепції та здійснюється їх адаптація до цілей аграрного підприємства з урахуванням максимально ефективного та дбайливого використання обмежених ресурсів.

На макрорівні питання забезпечення конкурентоспроможності знаходять своє відображення у формуванні потужного інституціонального середовища для підвищення конкурентоспроможності, моніторингу ключових оціночних показників. На прикладі аграрного сектору економіки нормативно-правове забезпечення підвищення конкурентоспроможності у цій сфері представлено такими документами: Стратегія розвитку аграрного сектору економіки [12], проект Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року [10], накази Міністерства аграрної політики та продовольства України [13] та інші.

Підтримання високого рівня конкурентоспроможності та безпеки на аграрних підприємствах у формуванні циркулярної економіки означає, що всі ресурси використовуються настільки продуктивно, що це вигідніше, ніж його ринкові конкуренти. Таким чином, вони забезпечують не лише переваги у собівартості продукції, а й у формуванні резервів інноваційного розвитку, стабілізації цін на продукцію чи покритті інших загроз. Узагальнюючи теорію управління конкурентоспроможністю та практику забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування циркулярної економіки, пропонуємо узагальнити розробку конкурентних стратегій з урахуванням аспектів безпеки відповідно до трьох проектно-цілевих характеристик розвитку.

Підвищення безпеки та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції впливає не тільки на ефективність господарювання, а й на імідж та прибутковість підприємства в цілому. Це означає, що компанія займає стабільне місце на ринках як технологій і ресурсів, так і вже виробленої продукції. Іншими словами, для забезпечення сталої економічної безпеки через формування конкурентної парадигми в умовах становлення циркулярної економіки необхідно:

- сформувати систему функціональних конкурентних стратегій, що відповідають складовим системами економічної безпеки;
- розробити інноваційно-інвестиційну політику, спрямовану на створення нових конкурентних переваг;
- розробляти фінансову та цінову політику з урахуванням тенденцій на ринках ресурсів, капіталу та про-

дукції, що забезпечить кредитоспроможність та інвестиційну активність за рахунок стабільного доходу;

– запровадити дбайливе, безвідходне виробництво з урахуванням його екологічності;

– впроваджувати інформаційно-аналітичні та цифрові технології в процеси аналізу ризиків та проектування конкурентної поведінки з метою їх мінімізації [6].

Перейдемо до розгляду на мікрорівні. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств аграрного сектору економіки виходить на перший план на тлі складних зовнішньоекономічних відносин, зумовлених санкційним впливом на українську економіку та загальним уповільненням економічного зростання.

Наразі формується нове розуміння вектора розвитку аграрної політики шляхом організації нових інститутів та побудови економічних відносин на принципово новій основі.

Враховуючи акцент на передачі знань на практиці, розвиток цифровізації та потребу в інноваціях у сільському господарстві, де люди є носіями знань та досвіду, найважливішими стратегіями, які впливають на поточну практику компаній, є:

i) стратегія управління людськими ресурсами [9];

ii) організаційна стратегія;

iii) стратегія організаційної культури [7].

Можна сказати, що стратегічні документи є ефективним допоміжним інструментом для реалізації бачень і цілей організації. Проте необхідно ефективно планувати організаційні процеси та створювати стратегічні документи відповідно до їх установок. Аграрний сектор є специфічним у контексті розвитку конкурентоспроможної економіки. Необхідно враховувати не лише норму прибутку та прибутковість компанії, але також короткото- довготерміновий вплив на навколишнє середовище (такий як забруднення води, зниження рівня ґрунтових вод, підвищення концентрації парникових газів, ерозія ґрунту, втрата біорізноманіття значний потенціал відновлюваних джерел енергії).

Перейдемо до розгляду питань забезпечення конкурентоспроможності економіки країни на мікрорівні – на рівні підприємств.

Актуалізація превентивного та безпечного управління аграрними підприємствами спровокована сучасними викликами розвитку щодо посилення інтеграційних, інноваційно-творчих впливів і протекціонізму окремих потенційно зростаючих сфер господарювання. Особливо посилюється детермінованість інтелектуальних і цифрових технологій і конкурентних дисбалансів, що зумовлено доступністю для підприємств ринків інновацій, інформації та знань. Жорсткі умови конкуренції за ресурси, просторово-часові та потенційні параметри розвитку, а також ринкові позиції аграрних підприємств посилюють вимоги до формалізації та формування конкурентної парадигми пріоритетів безпеки та збереження цінностей.

Однак ефекти конкурентної парадигми в концептуальних варіаціях на економічну безпеку та ефективність її системи на аграрних підприємствах потребують адаптації до сучасних викликів і трансформацій, які провокують як появу нових конкурентних переваг, так і нових ризиків. Слід зазначити, що розвиток аграрних підпри-

ємств та їх конкурентоспроможність сьогодні залежить від доступу до ресурсів та можливостей їх використання.

Протягом багатьох років парадигма сталого розвитку диктувала умови розвитку суб'єктів господарювання за умови раціонального та дбайливого природокористування, зменшення відходів та негативного впливу господарської діяльності на екосистему. Однією з останніх стратегій сталого розвитку сьогодні є стратегія циркулярної економіки, яка є ідеєю замкнутого циклу виробництва та передбачає скорочення використання ресурсів, їх повне безвідходне використання та переробку у виробництві ресурсів і матеріалів. Ця концепція не тільки зменшує обсяги та дбайливе використання природних ресурсів без шкоди для навколишнього середовища, а й зменшує потреби підприємств у ресурсах, що в цілому позитивно впливає на їх конкурентоспроможність.

Сучасні закономірності функціонування аграрних підприємств в умовах становлення циркулярної економіки диктують умови реалізації положень конкурентної парадигми, на основі яких формуються цінності безпеки. До основних тенденцій розвитку аграрних підприємств у формуванні конкурентної парадигми можна віднести:

– фрагментація ринків, яка провокується динамічною появою нової продукції, технологій її виробництва та реалізації;

– цифровізація процесів на всіх етапах – від розробки нового продукту та його комерціалізації, до маркетингової та комунікаційної підтримки логістики та продажів;

– трансформація цінностей і функцій як виробників, так і всіх інших учасників ринку;

– глобалізація, яка провокує прискорення економічних перетворень, поширення нових продуктів і технологій, масштабування та інтеграцію на ринках;

– розширення конкурентного простору, що спровоковано вичерпністю та доступністю інформації не лише про товар, а й про виробників, технології виробництва, комунікації та канали збуту, які разом формують споживчі цінності та акумулюють попит;

– скорочення часу на поширення інновацій провокує зростання попиту на нові технології та продукти, тим самим скорочуючи життєвий цикл товару та інтенсифікуючи пошук або створення нових конкурентних переваг;

– стійкість до загроз конкурентних викликів формується не лише його конкурентоспроможністю у зовнішньому середовищі, а й накопиченим потенціалом розвитку, компетенціями та внутрішньою мотивацією до ефективної трансформації;

– формування нових моделей виробництва з орієнтацією на скорочення використання ресурсів для виробництва, запровадження їх безвідходного та повторного використання, а також замкнутого циклу виробництва з урахуванням екологічності виробничих процесів [4; 5; 8].

Таким чином, конкурентна парадигма розвитку аграрного підприємства є методологічною основою формування цінностей безпеки та системи економічної безпеки аграрного підприємства в умовах формування циркулярної економіки. Розглянемо більш детально наукові підходи до формалізації конкурентної парадигми.

Одним із перших підходів до формування конкурентної парадигми є технологічна концепція, згідно з якою основними джерелами конкурентних переваг на міжнародних ринках є технологічні можливості, інфраструктура та технологічний та інтелектуальний капітал (персонал). Наявність того чи іншого чинника на ринках визначає здатність економічних систем створювати, поширювати, трансформувати та ефективно застосовувати технології, які визначають розподіл ресурсів, створюють конкурентні переваги або, за їх відсутності, нові загрози для економічних систем [1].

В умовах формування конкурентної парадигми в сучасних умовах забезпечення економічної безпеки в умовах формування циркулярної економіки для досягнення конкурентоспроможності аграрного підприємства необхідно:

- проектувати динаміку виробництва відповідно до темпів економічного зростання національної економіки;
- забезпечити у виробництві вторинну переробку продукції та безвідходне використання виробничих ресурсів;
- визначити закономірності інноваційного розвитку та появи нових технологій;
- враховувати ефективність реалізації технологічних переваг на ринках;
- інвестувати капітал у створення нових технологій, які захистять наявні конкурентні переваги та ринковий простір аграрних підприємств [2].

Підсумовуючи, необхідно констатувати, що законодавче та нормативне забезпечення конкурентної парадигми економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування економіки є основою протекціонізму та систем превентивного захисту.

Підсумовуючи усе вищенаведене, можна узагальнити такі напрями та передумови підвищення конкурентоспроможності в аграрній сфері:

– удосконалення механізму державної підтримки аграрної сфери. Інструментами реалізації можуть стати такі: спеціальне оподаткування, надання пільгових кредитів, державна підтримка інноваційного розвитку аграрних підприємств тощо;

– на мікрорівні (на рівні підприємства) доцільним є запровадження ефективної системи управління маркетингом та збутовою діяльністю в цілому. Інструментами реалізації даного напрямку можуть стати: удосконалення системи ціноутворення; підвищення ефективності організаційної структури збутових центрів; посилення міжрегіональних логістичних зв'язків тощо.

Висновки. Дослідження наукових основ формування конкурентоспроможної парадигми економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування конкурентоспроможної економіки показало актуальність технологічної, інноваційної, інституційної, стратегічної та системної концепцій. Описані закономірності застосування конкурентної парадигми на аграрних підприємствах формалізовано через конкурентні характеристики поведінки в ринковому просторі, а також внутрішні стимули підвищення цінностей безпеки в умовах формування циркулярної економіки.

Обґрунтовано, що напрямок розвитку аграрних підприємств знаходиться в площині впровадження моделей циркулярної економіки, що покращить ситуацію з переробкою промислових відходів, допоможе вирішити проблему ресурсозабезпеченості та екологічності виробництва.

Виокремлено основні конкурентоспроможні концепції та обґрунтовано їх застосування при забезпеченні економічної безпеки аграрних підприємств в умовах формування сталої конкурентоспроможної економіки.

Список використаної літератури:

1. Arefieva O., Tulchynska S., Popelo O., Arefiev S., Tkachenko T. The Economic Security System in the Conditions of the Powers Transformation. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol. 21(7). P. 35–42. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.7.4>
2. Ciekankowski Z., Wyrbek H. Impact of micro, small and medium-sized enterprises on economic security. *Polish Journal of Management Studies*. 2020. Vol. 22(1). P. 86–102. DOI: <https://doi.org/10.17512/pjms.2020.22.1.06>
3. Fagerberg J. Technology and competitiveness. *Oxford Review of Economic Policy*. 1996. Vol. 12. № 3. R. 39–51.
4. Forrester S.V., Ustinova G.H., Popok L.E. Economic Security of Construction Industry Enterprises. *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2021. Vol. 161. P. 675–683. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-60926-9_84
5. Li X., Xue Q. An economic analysis of information security investment decision making for substitutable enterprises. *Managerial and Decision Economics*. 2021. Vol. 42(5). P. 1306–1316. DOI: <https://doi.org/10.1002/mde.3310>
6. Manab N.A., Aziz N.A. Integrating knowledge management in sustainability risk management practices for company survival. *Management Science Letters*. 2019. 9: 585–594.
7. Petříček M., Chalupa S., Chadt K. Identification of consumer behavior based on price elasticity: A case study of the Prague market of accommodation services. *Sustainability*, 2020. 12: 1–14.
8. Roiter L.M. Methodological indicators of economic security of poultry enterprises. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 2021. 677(2), 022065. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/677/2/022065>
9. Stacho Z., Stachová K., Cagáňová D. Participation of all employee categories in innovation processes in Slovak organisations. *Mobile Networks and Applications*, 2020. 25: 853–859.
10. Міністерство економіки України. Проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року». 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=33eec8aa-b768-4234-8f5d-7014601cf6e7&title=ProktRozporiadzhenniaKabinetuMinistrivUkrainiproSkhvalenniaStrategiiProdovolchoiBezpekiNaPeriodDo2030-Roku>
11. Портер М. Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів / Переклад Емельянова І., Вид-во «Наш Формат», 2019. 624 с.
12. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 № 806-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80#Text>

13. Про утворення Ради з питань розробки проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 року : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 28.01.2015 № 31. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/nakaz>

References:

1. Arefieva, O., Tulchynska, S., Popelo, O., Arefiev, S., Tkachenko, T. (2021). The Economic Security System in the Conditions of the Powers Transformation. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, vol. 21(7), pp. 35–42. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.7.4>
2. Ciekankowski, Z., Wyrebek, H. (2020). Impact of micro, small and medium-sized enterprises on economic security. *Polish Journal of Management Studies*, vol. 22(1), pp. 86–102. DOI: <https://doi.org/10.17512/pjms.2020.22.1.06>
3. Fagerberg, J. (1996). Technology and competitiveness. *Oxford Review of Economic Policy*, vol. 12, no. 3, pp. 39–51.
4. Forrester, S.V., Ustinova, G.H., Popok, L.E. (2021). Economic Security of Construction Industry Enterprises. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol. 161, pp. 675–683. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-60926-9_84
5. Li, X., Xue, Q. (2021). An economic analysis of information security investment decision making for substitutable enterprises. *Managerial and Decision Economics*, vol. 42(5), pp. 1306–1316. DOI: <https://doi.org/10.1002/mde.3310>
6. Manab, N.A., Aziz, N.A.A. (2019). Integrating knowledge management in sustainability risk management practices for company survival. *Management Science Letters*, vol. 9, pp. 585–594.
7. Petříček, M., Chalupa, S., Chadt, K. (2020). Identification of consumer behavior based on price elasticity: A case study of the Prague market of accommodation services. *Sustainability*, vol. 12, pp. 1–14.
8. Roiter, L.M. (2021). Methodological indicators of economic security of poultry enterprises. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 677(2), 022065. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/677/2/022065>
9. Stacho, Z., Stachová, K., Cagaňová, D. (2020). Participation of all employee categories in innovation processes in Slovak organisations. *Mobile Networks and Applications*, vol. 25, pp. 853–859.
10. Ministry of Economy of Ukraine (2020). Draft order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Food Security Strategy for the period up to 2030». Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=33ee-c8aa-b768-4234-8f5d-7014601cf6e7&title=ProktRozporiadzhenniaKabinetuMinistrivUkrainiproSkhvalenniaStrategiiProdoVOLchoiBezpekiNaPeriodDo2030-Roku>
11. Porter, M. (2019). Competitive advantage. How to achieve consistently high results / Translated by I. Emelyanov, Publishing House «Our Format», 624 p.
12. On the approval of the Strategy for the Development of the Agricultural Sector of the Economy for the Period Until 2020: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 17.10.2013 No. 806-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80#Text>
13. On the formation of the Council for the development of the project of the Unified comprehensive strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine for 2015–2020: order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine dated January 28, 2015 No. 31. Available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/npa/nakaz>

Yuliia Perehuda, Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of International Relations, Educational and Scientific Institute of International Relations and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management (Kyiv, Ukraine)

PRINCIPLES OF ENSURING COMPETITIVENESS USING THE POTENTIAL OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY

Modern globalization challenges actualize the institutional approach to the formation of security values in the formation of a competitive economy, which must be ensured in a competitive environment. Today, one of the most important tasks in the field of economic development is the creation of favorable conditions for the attraction of foreign investments in the economy of our country, the introduction of practical mechanisms for their legal protection, and the further improvement of the investment climate as one of the prerequisites for the formation of the potential for the further development of a competitive economy. Investments are a financial source of reproduction and economic growth in general, a factor that determines the development of productive forces and the system of economic relations. The purpose of the article is to analyze the existing institutional foundations for ensuring the competitiveness of the country's economy, based on the use of the potential of the agricultural sector. Research methods: bibliographic, analysis, synthesis, institutional approach. The study of the scientific foundations of the formation of a competitive paradigm of economic security of industrial enterprises in the conditions of the formation of a competitive economy showed the relevance of technological, innovative, institutional, strategic and systemic concepts. Proposals have been developed for the formation of a competitive paradigm in the modern conditions of ensuring economic security in the conditions of the formation of a circular economy in order to achieve the competitiveness of an industrial enterprise. The main trends in the development of agricultural sector enterprises and their role in the formation of a competitive paradigm for the development of a competitive economy have been identified. The architecture of the study is based on consideration of the following levels of institutional support of a competitive economy: macro level (state); meso level (industry, agrarian sector of the economy); micro level (enterprise level). At the macro level, issues of ensuring competitiveness are reflected in the formation of a powerful institutional environment for increasing competitiveness, monitoring of key evaluation indicators.

Key words: competitiveness, agrarian sector of the economy, institutional approach, economic growth, competitive paradigm.

Дата надходження до редакції: 15.07.2022 р.